

Lietuvos Respublikos Prezidentei Daliai Grybauskaitei

Lietuvos Respublikos Seimui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos Vyriausiajai rinkimų komisijai

REZOLIUCIJA

DĖL PILIEČIŲ BALSAVIMO INTERNETU PREZIDENTO, SEIMO, SAVIVALDYBIŲ TARYBŲ, MERŲ, EUROPOS PARLAMENTO RINKIMŲ BEI REFERENDUMŲ METU ĮTEISINIMO

LiJOT Asamblėja Nr. 38, 2015 m. balandžio 25-26 d.

Druskininkai

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (toliau – LiJOT) yra didžiausia nevyriausybinė jaunimo organizacija Lietuvoje, vienijanti 66 didžiausias nacionalines jaunimo organizacijas ir regionines jaunimo organizacijų tarybas. LiJOT, būdama viena aktyviausių nevyriausybinių organizacijų Lietuvoje, mato poreikį ir realią naudą Lietuvai įteisinti internetinį balsavimą, kaip alternatyvų būdą balsuoti nacionaliniuose ir regioniniuose rinkimuose.

Remdamiesi 2010 m. balandžio 18 dieną LiJOT Pavasario Asamblėjoje patvirtinta rezoliucija „Dėl balsavimo internetu“ ir papildydami ją argumentais, dar kartą pabrėžiame internetinio balsavimo svarbą¹.

Rinkimai modernioje atstovaujamojoje demokratijoje yra svarbiausias valdžios ir pačios sistemos legitimacijos būdas, todėl visų valstybės piliečių tiek Lietuvoje, tiek užsienyje įtraukimas į rinkimus yra pagrindinis įrankis, siekiant užtikrinti platesnį atstovavimą ir galimybę prisidėti prie valstybės kūrimo bei vystymo.

Šiuo metu Lietuvoje visų lygių rinkimai vyksta tradiciniu būdu, t. y. Lietuvos piliečiai gali balsuoti iš anksto, atvykę į artimiausią savivaldybę, paštu arba rinkimų dieną jiems priskirtoje apylinkėje, tačiau jau daugiau nei dešimtmetį Lietuvoje vyksta diskusijos apie internetinio balsavimo įvedimą, kaip galimybę įtraukti didesnę dalį jaunimo, užsienyje gyvenančius lietuvius,

¹ Lietuvos jaunimo organizacijų taryba, „Rezoliucija dėl balsavimo internetu“. Druskininkai: 2010.
<http://www.lijot.lt/lt/dokumentai/finish/18-rezoliucijos/335-rezoliucija-del-balsavimo-internetu>.

paskatinti juos aktyviai veikti, priimant svarbiausius valstybės sprendimus bei padidinti rinkiminį aktyvumą.

Balsavimas internetu – nuotolinio elektroninio balsavimo būdas, kai rinkėjas gali išreikšti savo valią rinkimuose ar referendumuose, naudodamasis interneto ryšiu bet kurioje vietoje, kur yra interneto prieiga.

Balsavimas internetu naikintų su geografiniais aspektais susijusius nepatogumus ir skatintų didesnę išeivijos įsitraukimą. Įvertinus tai, jog nuo 1991 m. iš Lietuvos į užsienį gyventi oficialiais duomenimis išvyko maždaug 404 tūkst. lietuvių², o kiekvienais metais emigruoja nuo 20 tūkst. iki 50 tūkst. Lietuvos piliečių³, susidaro daugiau kaip pusė milijono lietuvių, kuriems galimybės daryti politinę įtaką savo valstybei yra apsunkintos dėl jų geografinės padėties. Tradicinio balsavimo sistema lietuvių išeivijai suteikia galimybę balsuoti paštu, Lietuvos arba Europos Sąjungos šalių ambasadose, ir tai sudaro pagrindines kliūtis išeiviams, gyvenantiems dideliu atstumu nuo didžiųjų miestų, balsuoti nacionaliniuose Lietuvos rinkimuose ir išreikšti pilietinę valią (2014 metų gegužės 11 d. LR Prezidento rinkimuose balsavo tik 15 744 rinkėjų, gyvenančių užsienyje)⁴.

Atsižvelgdama į esamą padėtį, LiJOT pastebi:

1) Pagal paskutinius pateiktus duomenis, įvedus internetinį balsavimą, rinkiminis aktyvumas galėtų padidėti 5-6 proc.⁵. Taip pat, vertinant užsienio praktiką, 2009 metais Estijos savivaldos rinkimuose internetu balsavo 9,5 proc. visų rinkėjų. Tai sudarė 15,8 proc. visų balso teise pasinaudojusių rinkėjų balsų.⁶

2) Likus daugiau negu 2-3 dienoms iki rinkimų į Lietuvos Respublikos savivaldybių tarybas ir rinkimų dieną Lietuvoje nesantys asmenys praranda galimybę įvykdyti savo pilietinę

² Lietuvos Respublikos Statistikos departamentas, „Emigrantai ir imigrantai pagal amžiaus grupes ir lytį“. 2014. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=55d7dd27-739d-4702-b08e-acfcfa958309>.

³ Lietuvos statistikos departamento duomenys, „Tarptautinės migracijos srautai“. 2014. <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=687e2dfa-2c1b-445b-a7ac-a82292c71913>.

⁴ LR Vyriausioji rinkimų komisija, „2014 m. gegužės 11 d. Respublikos Prezidento rinkimai“. 2014. http://www.2013.vrk.lt/2014_prezidento_rinkimai/output_lt/rezultatai_vienmand_apygardose/atstovybesaktyvumasdesc_1turas.html.

⁵ Vilniaus Universitetas, Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas, „Elektroninio balsavimo galimybių studija“. 2008. http://www.e-demokratija.lt/public_files/file_1200397940.pdf.

⁶ Vyriausioji rinkimų komisija, „Balsavimas internetu Estijos savivaldybių tarybų rinkimuose“. 2010. <http://www.vrk.lt/lt/naujienos/balsavimas-internetu-estijos-savivaldybiu-tarybu-rinkimuose.html>.

pareigą⁷. Tuo tarpu internetinio balsavimo įteisinimas neatimtų galimybės prisidėti prie savo miesto ar rajono savivaldybės politikos formavimo proceso.

3) Internetinis balsavimas – galimybė paskatinti didesnę jaunimo dalį išreikšti savo pilietinę valią rinkimuose. Jaunimas sudaro didžiausią interneto vartotojų skaičių, todėl balsavimas internetu padidintų jaunų žmonių aktyvumą ir įsitraukimą į demokratinius procesus. Dabartinė pastarųjų poros rinkimų tendencija rodo, kad jaunimo aktyvumas išlieka mažiausias tarp kitų amžiaus grupių bei toliau mažėja lyginant su jomis.

4) Tradiciniu būdu išreikštų balsų skaičiavimas užima labai daug laiko ir išlieka skaičiavimo klaidų tikimybė. Ypatingai šis aspektas aktualus, kuomet yra reitinguojami kandidatai. Tuo tarpu elektroninės ir internetinės balsavimo sistemos gali greitai, efektyviai bei tiksliai suskaičiuoti rezultatus ir panaikinti galimą skaičiavimo paklaidą.

5) Balsavimas internetu mažintų socialinę atskirtį ir aktyvintų neįgalių ir vyresnio amžiaus asmenų, kurie dėl negalios ar sveikatos problemų negali balsuoti atvykę į apylinkę, įsitraukimą į demokratinių rinkimų procesą, bei ilgalaikėje perspektyvoje sumažintų valstybės skiriamus išteklius tokioms problemoms spręsti.

6) Internetinis balsavimas pasitarnautų kaip modernios šalies įvaizdžio kūrimo įrankis – būtų naudojami šiuolaikiški, modernūs metodai, palengvinantys daugelio žmonių gyvenimą ir taupantys mokesčių mokėtojų pinigus.

LiJOT pastebi, jog internetinio balsavimo įteisinimas Lietuvoje yra svarbus ne tik demokratijos pažangai ir atvirumui, bet ir pastangoms internetinio balsavimo sistemą paversti patikima ir saugia.

Atsižvelgdama į tai, LiJOT siūlo:

1. Sukurti bandomąją balsavimo internetu sistemą, įtraukiant LiJOT, ekspertus ir kitas suinteresuotas šalis, ją išbandyti.

2. Priimti atitinkamas Seimo rinkimų, Prezidento rinkimų įstatymo, Savivaldybių tarybų rinkimų įstatymo, Vietos savivaldos įstatymo, rinkimų į Europos Parlamentą įstatymo, Referendumo įstatymo pataisas ir kitus teisės aktus, įteisinančius balsavimą ir parašų rinkimą internetu.

⁷ Vyriausioji rinkimų komisija, „Balsavimas gyvenantiems užsienyje ir laikinai išvykstantiems į užsienį“. 2011. <http://www.2013.vrk.lt/lt/pirmas-puslapis/rinkimai/2011sav/informacija-rinkejui/balsavimas-isvykstantiems-i-uzsieni.html>.

3. Šviesti visuomenę apie balsavimo internetu galimybę ir sudaryti sąlygas Lietuvos Respublikos piliečiams naudoti sukurta elektroninio balsavimo sistemą tiek rinkimuose, tiek referendumuose.

4. Vykdamas elektroninės rinkimų sistemos viešąjį pirkimą ypatingą dėmesį skirti techninei specifikacijai, užtikrinant saugumą, slaptumą, konfidencialumą ir skaidrumą.

Prezidentas

Mantas Zakarka